

svoji skrajni uri: da za svoje sirote in naslednike svoje nismo držali križem rok, marveč delali v njih blagor po vzvišenem geslu predobrega in preskrbnega vladarja svojega: „Viribus unitis!“ (Odobrovanje.)

(Konec prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Društvo učiteljic je imelo v četrtek, dne 29. grudna m. l. svoj prvi občni zbor. Društvo je ustanovljeno v proslavo 50 letnice vladanja Nj. Veličanstva. Dosedanja predsednica gđc. K. Demšar otvori zborovanje s prijaznim pozdravom na prisotne, ki se niso plašile slabega vremena — ter jih zahvali za njihov trud in požrtvovalnost. Nato da besedo tajnici gđc. Janji Miklavčič, ki poroča o delovanju ustanovnega odbora od dobe zadnjega zborovanja do dne prvega občnega zbora. Pri ti točki zahvali poročevalka gospodično Ross na njenem prijaznem sodelovanju pri sestavljanju pravil. V nadaljnjem govoru poroča tajnica tudi o udeležbi kranjskih učiteljic pri shodu učiteljic na Dunaju, ki se je vršil dne 8. vel. srpana; sporoči pozdrav dunajskih učiteljic, ki se toplo zanimajo za vsa deželna društva učiteljic, zakaj one snujejo zvezo vseh avstrijskih društev učiteljic, ki bi imela namen, braniti pravice učiteljic. Zvala se bode zveza: „Oesterr. Lehrerinnenbund“ ter se ima brez ozira na narodnost boriti le za pravice učiteljic bodisi v materijalnih ali folmelnih zadevah. Ta zveza bode imela svoj ustanovni shod o Binkošti na Dunaju. Ker pa so se vse navzoče učiteljice izrekle proti temu času, se bo naprosil dunajski pripravljalni odbor, da, ako mogoče, preloži shod na velike počitnice. Slednjič prečita poročevalka zahvalo na vis. dež. zbor kranjski na — vsaj deloma — ugodni rešitvi prošnje učiteljic povodom regulacije plač, ter se sklone, da se ta zahvala po deputaciji izroči visokorodnemu gospodu deželnemu glavarju. Pri volitvi odbora so se izvolile kot zastopnice naslednje gospodične: za okraj radovljiški Razinger, za kranjski Miklavčič, za kamniški Klančar, za ljubljansko okolično Vidic, za litijski Demšar, za logaški Gallè, za postojnski Velepich, za črnomaljski Zupančič, za krški Schmidinger, za kočevski Blahna, za novo-meški Clarici M. in za ljubljansko mesto Zupan, Marout in Praprotnik. Iz teh zastopnic se je volil ožji odbor in sicer gđc. Zupan Agneza, predsednica; Praprotnik I., nje namestnica; Miklavčič, tajnica; Demšar, nje namestnica; Marout, blagajnica; Vidic, nje namestnica. Ostale zastopnice okrajev so odbornice.

Iz Istre. Istinitost klasičnega pregovora: „Kogar so bogovi sovražili, so ga napravili učiteljem“ — občutimo mi v Istri osobito zdaj v borbi za svoje pravo.

Prosimo kruha, a nudijo nam kamena v podobi zavijanj in obrekovanj. Podtikajo nam, da smo Bog vedi od koga nahujskani. In če se kdo popolnoma ne strinja s postopanjem par oseb, mu očitajo, da že ljudstvu hrbet obrača.

Resnica je le: kdor hoče veljati za značaj, se ne sme ozirati pristransko, a zraven lepih svojstev mu mora v prsih biti plemenito srce.

Povedati hočemo svoje mnenje na kratko, hladnokrvno, žaliti nam ni namen in nam tudi ni bil, pač pa smo trpeli žaljenje in ga prezirali.

Naši nasprotniki ne ugovarjajo v ti borbi popolnoma v oni smeri, po čemer prosimo, pojasnilom o naših težnjah. Vmes so vpletali stvari, ki so jim prijale, a nam ne; ali pa so se tudi ognili stvari same in na drug pot nagnili — politično.

Učiteljstvo prosi deželni zbor izboljšanja plač. To se je vedno tudi naglašalo. In nikjer se ni reklo, da bi namreč le manjšina, t. j. slov. poslanci, bila kriva naše bede. A vendar, čitajoč ugovarjanja par dopisnikov, ne bi si mogel drugače misliti, nego da se je res le v edino zgoraj naznačenem smislu pisalo. In to tudi ni še toliko hudo, ako se je mnenje katerega posameznega poslanca

izjavilo, po katerem mnenju sodeč ne bi mogli si boljših časov obetati z ozirom na naše turobno gmotno stanje.

Čemu torej toliko vpitja med ljudstvom, češ, da smo slov. gg. poslance napadali. Čutijo se mučenikom — pa le par njih — za ostale smo gotovi, da ne.

Ako se pa usojamo določno tu formulirati do častitih gg. poslancev par točk, naj se ne uporabi stvar, vznemirjati ljudstvo proti nam, naj se nam ne očita, češ, žele vas otrebiti.

Ne tako! Mi vemo, in kdo ne bo vedel, kar učitelj ne ve, kaj je beda, ki jo sam občuti tako kakor naše ljudstvo in še več! Ali ako se hoče komu pomagati, če se ima voljo, ga delu primerno plačati, je goli aksijom, da se mora od neke strani denarja dobiti.

Z ozirom na to torej se usojamo navesti prav polehno nastopne tri točke:

1.) Ko je manjšina zavzela stališče proti šolskim taksam, mogoče, mogoče pravimo, da ni li bila ugodna doba, da bi bila ona prej ali pozneje motivirala ali sploh zavzela se za kateri drugi predlog, na obdačenje, obterečenje v obče, za nekoliko procentov (le mali del onega, kakor določajo takse), kar bi moralo biti kot prispevek, s čemur bi se bilo dalo izboljšati učiteljsko gmotno stanje. To bi bila prava facta ali znamenje volje za izboljšanje. Zakaj denarja je treba za izboljšanje.

2.) Mnenje je, da bi bili gg. poslanci (eni in drugi, tu ne govorimo o „manjšini“ in „večini“, slov. ali italij. poslancih) ampak deželni zbor, namreč ko je bil odpis „zonere“ pred par leti, kar je bila velika olajšava Istranom, je bil mogoče ugoden čas, da bi se bilo kje drugje določilo ali naložilo, kateri procent (le neki del one olajšave torej), za regulacijo učit. plač.

Za tak predlog se nam zdi, da bi bila mogoče ravno „manjšina“ imela večje pravo, ker se je odpis izvršil po prizadetju nje veledečnega člana, velemožnega gospoda dr. Laginje.

3.) Ako sploh ni drugega, če bi res bila resnica, da dežela res ne more, naj bi slavna deželna delegacija zavzela smer, da bi ona mogoče izposlovala državno subvencijo, pripomoč za zdržavanje šol.

To je torej le naše skromno mnenje. Povsod pravimo: „Mogoče, mogoče, se nam zdi.“ Torej če ni pravo, se nam pojasni mirnim potom (ako se ravno hoče), saj ni treba baš planiti na nas z osebnimi napadi, z zavijanjem neistinitih reči in sumničanjem, kakor se je to godilo z napadom v „Edinosti“ št. 204 in št. 250. Prvi dopisnik bi bil lahko opazil v „Slovenskem Narodu“ št. 239., da ni imel nikakega povoda, nas napadati. Neresnične stvari trobiti v svet, ni menda — značajno. Na pristranske informacije se tudi ni vselej naslanjati. To mu priča lahko „Edinost“ št. 102. iz leta 1895.

To isto uvidi tudi oni drugi dopisnik v števil. 250. Onih par pa, s katerimi se učitelj ni ujemal, vemo, kam je hodilo v posvetovanje. Ako je želel in kaj za to prvi Italijan (kar ne vemo), vemo pa, da si želel prvi Slovan v Istri, ki mu gre sodba o tem, da se je učitelj po zasluženju pomaknil v II. plačilno vrsto, kar se vidi, da nekega pristranskega gospoda še sedaj to peče. Pa saj vemo, kateri so še črnilci učitelje po novinah. S takim postopanjem se ne pridobi spoštovanja. Tiste, ki so spoštovanja vredni — spoštujemo.

Napadeni pa si lahko misli: „Non mi fón caldo“, ker ljudstvo vidi njegovo življenje v vse drugačni luči, nego je opisan, in to je največja klopota napadavcem. Osobnosti bi pa mogle tuintam tudi položaj pojasniti.

Istra potrebuje slov. učiteljev. Gg. učiteljišniki v Kopru pazno motrijo te razmere in to borbo. To so tudi izrekli v „Slov. Narodu“. Že sedaj se je baje zgodilo, da ni hotel učitelj vstopiti v službo v Istro. Ironija je torej, poganjati učiteljstvo črez mejo, a to zlasti moža, ki se ni še niti dobro aklimatizoval v Istri. Če bi pa vsi „mal-contenti“ hoteli iti iz dežele, ostanejo slovenske šole brez učiteljev.

Po zadnji vrstici v „Slov. Listu“ št. 63. sodeč, napadajo učitelja, ki niti ni prav nič pisal v „Slov. Narod“ od 9. grudna. Tudi možko!

Z Goriškega 3. prosinca 1899. — Slovenski učitelji smo iz prve številke letošnjega „Tovariša“ razvideli, kako velik šolsko-političen talent tiči v škofjeloškem starinoslovcu dr. Kosu, profesorju na ženskem učiteljskem v Goriči. Ta gospod se je odpovedal cenjenemu „Tovarišu“, ker ta „prav po krivici“ napada goriške deželne poslance. Nam učiteljem na Goriškem je res žal, da temu gospodu niso vzeli naši deželni očetje mere od ust, ter mu oni določili letno plačo, kakor nam učiteljem. Če bi se bilo to zgodilo, bi se goriški učitelji z njim boljše razumeli; tako pa nam meša po starih arhivih in ne pozna sedanjosti. S tem gospodom, ki živi med nami goriškimi učitelji z glavo v žaklju, je težko govoriti o našem siromaštvu in mu dopovedati, kako se nam godi in da po krivici trpimo. V drugih deželah so učiteljski profesorji na čelu učiteljstva, ga vodijo ter se zavzemajo za napredek učiteljstva; pri nas se učiteljski profesorji ne brigajo prav nič za učiteljstvo zunaj učiteljskega ter nimajo pravega pojma, kako se učiteljstvu pri nas godi, kako naporno in silno težavno je njegovo delovanje in kako je povsod prezirano. — Poučevati moramo istočasno tri ali štiri oddelke otrok. Za tak pouk se moramo skrbno pripravljati, naloge popravljati; pristransko s tajništvom, orglanjem, lekcijami od 300—400 gld. prisluziti na leto, ker bi drugače ne mogli preživljati sebe in družine, naj še tako skromno in varčno gospodarimo; svoje otroke poučevati izven šole, ker jih v mesto ne moremo poslati v višje šole; boriti se s sirovostjo in nevednostjo upornih staršev; poučevati posvetno petje; prevzemati delo pri raznih društvih, ako hočemo, da se ljudstvo dvigne na višje stališče. In pri takih težavah nimamo niti zadostne, da bi nas prav sodili vsaj učiteljski profesorji!

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Kmet Andrej, nadučitelj v Cerkljah na Gorenjskem, 5 gld.; gosp. Cvar Andrej, učitelj v Vel. Poljanah, 2-40 gld.

Učiteljski konvikt: G. Franc Kraigher, krojaški mojster v Ljubljani, 10 gld.; knjigotlačnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani, 10 gld.; učiteljstvo II. mestne šole v Ljubljani, 4 gld.; g. Janko Žirovnik, nadučitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, 1 gld.; g. Alojzij Gangl, c. kr. profesor, kipar i. dr. v Ljubljani, 6 gld. namesto venca na grob rajnkemu svojemu prijatelju g. Ivanu Šubicu iz Škofje Loke; gosp. Arko Anton, učitelj na Vrhniki, na knj. kr. podr. št. 114, 2-50 gld.; učiteljstvo I. mestne šole v Ljubljani 7 gld.; barjansko učiteljstvo 1 gld.; gosp. Josip Verbič, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, 0-50 gld.; g. Fr. Lavtizar, učitelj v Kamni gorici, 0-50 gld.; g. Stefan Primožič, nadučitelj v Postojini, 0-50 gld.; g. Evgen Lah, predsedstveni tajnik v Ljubljani, 1 gld.

Jakob Dimnik,
blagajnik.

Osobna vest. G. prof. Anton Funtek je z novim letom urednik uradnega lista „Laibacher Zeitung“.

Levčev večer. Ljubljansko učiteljstvo je z mestnim šolskim svetom priredilo v soboto, dne 7. t. m. v mali dvorani „Narodnega doma“ svojemu nadzorniku, profesorju Francišku Levču ob desetletnici njegovega nadzorništva častni večer. Ljubljansko učiteljstvo se je udeležilo tega večera polnoštevilno, mestni šolski svet so zastopali župan Ivan Hribar, mag. ravnatelj Vončina, predsedstveni tajnik E. Lah in dr. Danilo Majaron. Večer je otvoril mestni katehet gosp. Rok Merčun kot predsednik ad hoc sestavljenega odbora. V nagovoru je naglašal veselje, ki navdaja danes ljubljansko učiteljstvo, ko praznuje desetletnico svojega delovanja njega priljubljeni nadzornik. Presrečno je pozdravil vse udeležence te slavnosti ter je dal besedo nadučitelju g. J. Likarju, ki je v daljšem govoru očrtal plodonosno, neumorno delo-

vanje nadzornika prof. Levca, ki je prijatelj učiteljstva in šole, mož, ki se je trudil, da spozna ljudsko šolstvo ter je dvignil ljubljansko ljudsko šolstvo tako, da stoji danes na visoki stopinji razvitka in blagoslovljenega delovanja. Temu vzornemu šolniku in prijateljskemu nadzorniku je pripil krepko zdravico z željo, da bi ga Bog ohranil še mnogo let v korist šolstva in učiteljstva. Potem je izročila voditeljica gđ. E. Gusl s primernim nagovorom gospodu nadzorniku dar ljubljanskega učiteljstva: srebrn, okusno izdelan tintnik s primernim vrezanim posvetilom. Župan in predsednik mestnega šolskega sveta gosp. Ivan Hribar je naslikal v lepem govoru delovanje slavljenceva na književnem polju ter je poudarjal narodno njegovo prepričanje, ki ga je vodilo ob vsem njegovem delovanju. Napil je prof. Levca kot rodoljubnemu nadzorniku. Gosp. nadzornik se je z lepimi besedami zahvalil za te srčne izraze vdanosti, spoštovanja in ljubezni ljubljanskega učiteljstva ter mestnega šolskega sveta in je obljubil, da bo še nadalje posvečeval vse svoje moči povzdigi in napredku mestnega šolstva ter da bo vedno deloval kot prijatelj učiteljstva, kateremu napije. Gospod dr. Majaron je proslavljal s toplimi besedami prof. Levca kot veleodličnega književnika slovenskega ter je napil navzoči milostljivi njegovi soprog. Gosp. nadzornik A. Žumer je poudarjal zasluge, ki si jih je pridobil prof. Levce še kot nadzornik radovljskega okraja, na kar je napil g. nadzornik Levce vrlima mestnima katehetoma g. Merčunu in g. Smrekarju ter desni roki, premarljivemu gosp. predsedstvenemu tajniku Evgenu Lahu. Za napitnico sta se zahvalila g. Smrekar in g. Lah. Končno je govoril še g. Gabršek ter je napil slavljence kot odličnemu slovenskemu pedagogu. Za zabavo so skrbeli gđ. Jakobina Tomec in g. J. Maier, ki sta zaigrala četveročrno na klavirju nekaj Dvořákovih skladb, gđ. Mira Dev, ki je pela nekoliko pesmi, g. Vrabl, ki se je izkazal kot izvrstnega baritonista ter mešani zbor pod vodstvom gospoda Razingerja. Veselje je bilo splošno, zabava preprijazna in prijetna. — Vrlemu šolniku in zvestemu svojemu sotrudniku prof. Levču želimo tudi mi, da bi ga nebo še dolgo ohranilo slovenskemu učiteljstvu in šolstvu — v korist, čast in ponos!

Dva predloga v kranjskem deželnem zboru. — Dr. Majaron je nujno predlagal, naj se pozove vlada, da takoj v državni proračun postavi vsote za ustanove slovenskim docentom na ljubljanskem vseučilišču. Ivan Hribar pa je predlagal nujno, naj deželni zbor odpošlje dr. cesarja deputacijo s prošnjo za vseučilišče v Ljubljani. Oba predloga sta bila odobrena z vsemi slovenskimi glasovi. V deputacijo so izvoljeni: deželni glavar Detela, škof dr. Jeglič, poslaneca Povše in dr. Majaron.

Božičnica. Običajna božičnica za siromašne otroke mestnih ljudskih šol, katero prirede vsako leto slovenske dame pod vodstvom g. ces. svetnika Murnika, se je vršila 18. m. m. v slavnostno okrašeni dvorani prve mestne ljudske šole. Po primernih ogovorih okrajnega šolskega nadzornika prof. Levca in knezoškofa dr. Jegliča so gospe: baronica Heinova, dr. Tavčarjeva, Aleševčeva, Arkova, Fleischmanova, Fleretova, Hahnova, Moosova, Požarjeva, Prelesnikova, Premkova, Skaletova in Trillerjeva ter gospodične: Göstlova, Javornikova, Kajzeljeva, Kersnikova, Kleinova, Kremžarjeva, Lozarjeva, Nabrnikova, Nachtigallova, Premkova in Schlegljeva razdelile pripravljena darila med otroke, v katerih imenu sta se zahvalila en šolar in ena šolarica.

Knezoškof dr. Anton Jeglič je v soboto, dne 17. minulega mes. počastil tukajšnji obrtni strokovni šoli s svojim posetom. Obiskal je vse oddelke ter v spremstvu ravnatelja Ivana Šubica ogledal najprej figuralno podobarstvo ter atelij kiparja A. Gangla, za tem pa delavnice pletarjev, strugarjev, mizarjev in rezbarjev; takisto se je podrobno zanimal za napredek v risanju. Na oddelku za umetno vezenje in čipkarstvo je pazno sledil raznim tehnikam ter pohvalil marljive učenke. Po enournem mudenju se je z izrazi popolnega zadovoljstva najprijazneje poslovil.